

Miroslava TLAPOVÁ, *Vzpomínky lidí za druhé světové války v tzv. Protektorátu Čechy a Morava ve Vodňanech*. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2009, 96 s. + 23 převážně barevných příloh.

Posudek vedoucího diplomové práce:

Diplomantka Miroslava Tlapová se v předložené diplomové práci **Vzpomínky lidí za druhé světové války v tzv. Protektorátu Čechy a Morava ve Vodňanech** snažila zužitkovat svůj vyhraněný zájem o československé, resp. české moderní dějiny, zejména pak na dobu roků druhé světové války 1939-1945. Zaměřila se na své rodné město Vodňany a na svůj rodný kraj (region). Její DP přináší tak proto nejen ze zajímavých poznatků a výsledků jejího bádání, především se zaměřením na popis prožívání složitého každodenního protektorátního života, jeho jednotlivých dnů z pohledu občanů jihočeského regionu konkretizovaného na město Vodňany.

Úkolem diplomové práce je především zachycení událostí let 1938-1945, kdy po krátkém období po Mnichovu a po zániku druhého Česko-Slovenska došlo na českém území k vytvoření Protektorátu Čechy a Morava, v lidové mluvě označovaného jako tzv. „protentokrát“. Z jeho německého označení „Böhmen und Mähren“ zase vzniklo lapidární, leč pregnantně výstižné označení pro zdejší nacistickou činnost = „Berem a Melem“! Přitom právě v tomto nelehkém období se udály jedny z nejnámennějších a také velice tragických událostí ve vývoji moderního českého národa. Každý člověk žijící v této době ovšem přitom žil a prožíval nově vzniklé události a jejich průběh jinak. Autorka se proto logicky zaměřila na zachycení a přiblížení popisu prožívání všedních i nevšedních dnů občanů malého jihočeského města Vodňany.

Celé diplomová práce se dělí do osmi strukturovaných kapitol.

V části **Úvod** (s. 9-13) nás autorka stručně seznamuje s důvody, které ji vedly a motivovaly k sepsání této práce. „*Zachytit vzpomínky a pocity lidí žijících v protektorátu jsem si zvolila jako cíl své diplomové práce. Chci popsat jejich každodennost ovlivněnou okolním světem a zasadit jejich vzpomínky do širšího rámce popisu dějinných událostí. Místem zpracování jsem si zvolila své rodné město Vodňany. Jedná se o malé jihočeské městečko ležící na spojnici měst Písku, Strakonice, Prachatic a Českých Budějovic. Historie města Vodňany mne jako jeho rodačku vždy zajímala. Chtěla jsem se tedy dozvědět, jaké události se v době protektorátu ve městě staly, jaké pocity při nich lidé zažívali a také jaké různé osudy lidem prožítí druhé světové války připravilo.*“ (s. 10). Podrobně je zde prezentována použitá literatura (s. 10-12).

První kapitola, nazvaná: **1. Rok 1938** (s. 14-20), - 1.1. Události roku 1938, - 1.1.1. Dokument Mnichovské dohody, 1.1.2. Důsledky Mnichovské dohody, 1.1.3. Události roku 1938 ve Vodňanech, 1.2. Sudety – 1.2.1. Vzpomínky na Sudety, nám krátce popisuje události roku 1938, které byly pro veškeré další dění a události v českých zemích rozhodujícím způsobem určující.

Druhá kapitola, označená: **2. Protektorát Čechy a Morava** (s. 21-29), - 2.1. Druhá republika, 2.2. Protektorát Čechy – 2.2.1. Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, 2.2.2. Život v Protektorátu, 2.2.3. Změny ve Vodňanech po vzniku Protektorátu – usiluje přiblížit a zachytit změny ve všedním životě lidí v době již vzniklého Protektorátu Čechy a Morava, a to hlavně ve Vodňanech.

Třetí kapitola, příznačně nazvaná: **3. Židé** (s. 30-38), -3.1. Židé v Protektorátu Čechy a Morava, 3.2. Židé ve Vodňanech – 3.2.1. Opuštěné domy po Židech ve Vodňanech, 3.3. Židé, kteří přežili, 3.3.1. Pavel Lederer, 3.3.2. Jindřich Kárník, 3.4. Židé, kteří nepřežili, 3.4.1. Seznam obětí - se zabývá osudy Židů ve Vodňanech, protože právě Židé byli v období 2. světové války nacisty nejvíce perzekuováni (Holocaust, Šoa).

Čtvrtá kapitola je zaměřena: **4. Heydrichiáda** (s. 39-47), 4.1. Reinhard Heydrich, 4.1.1. Atentát, 4.1.2. Důsledky atentátu, 4.1.3. Smrt atentátníků, 4.1.4. Smysl atentátu, 4.2. Heydrichiáda ve Vodňanech, 4.2.1. Oběti Heydrichiády - na problematiku spojenou nerozlučně s obdobím teroru po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, kterého nezůstaly ani Vodňany a jejich obyvatelů ušetřeny.

Pátá kapitola: **5. Odboj** (s. 48-56), - 5.1. Odbojové hnutí, 5.1.1. Zahraniční odboj, 5.1.2. Domácí odboj, 5.2. Partyzánský odboj, 5.2.1. Partyzánská skupina Šumava II, 5.3. Českoslovenští vojáci v zahraničí – představuje a krátce popisuje aktivity odbojových skupin, soustřeďujíc se především na partyzánskou skupinu Šumava II, působící na Vodňansku.

Šestá kapitola: **6. Osvobození** (s. 57-66) – 6.1. Konec války ve Vodňanech den po dni, 6.1.1. Sobota 5. května 1945, 6.1.2. Neděle 6. května 1945, 6.1.3. Pondělí 7. května 1945, 6.1.4. Úterý 8. května 1945, 6.1.5. Středa 9. května 1945, 6.1.6. Čtvrtek 10. května 1945, 6.1.7. Pátek 11. května 1945, 6.1.8. Sobota 12. května 1945, 6.2. Mimořádný lidový soud ve Vodňanech, 6.2.1. I. lidový soud ve Vodňanech, 6.2.2. II. lidový soud ve Vodňanech, 6.3. Vodňanský lazaret, 6.3.1. Repatriace – zde se autorka snažila zachytit atmosféru dní osvobození a konce války ve městě i okolí.

Sedmá kapitola: **7. Výpovědi pamětníků** (s. 67-83) – 7. 1. Dotazník, 7. 2. Vzpomínky Jaroslavy Svatkové, 7. 3. Vzpomínky Jany Zborníkové, 7. 4. Vzpomínky Josefa Šefčíka, 7. 5. Vzpomínky Boženy Jilečkové, 7. 6. Vzpomínky Ing. Růženy Haltlingové - se dipomantka pokusila pomocí oral history dokreslit události protektorátní doby ve Vodňanech. M. Tlapová nás zde ve své záslužné DP seznamuje, formou výpovědí ucelených sond do určitých nosných témat, a přináší i celou řadu zajímavých pohledů pamětníků

Osmá kapitola: **8. Co zbylo ve Vodňanech ...** (s. 84-85) – 8. 1. Názvy ulic – Zde se autorka pokusila zamyslet se nad tím, jaké vzpomínky zůstali občanům města Vodňany do dnešní doby.

Závěr (s. 86-87) stručně rekapituluje informace získané z předcházejících kapitol. „*Výpovědi pamětníků mi dokreslily atmosféru oné doby. Je zajímavé, že pamětníkům při vzpomínání vyvstaly téměř stejné pocity a vzpomínky. Lišily se pouze v detailech, ale to je dáno samozřejmě pokročilým věkem respondentů. Tehdy to byly děti, dnes senioři. Každý z nich prošel cestou svého osudu, prožívající své různé každodenní radosti, starosti a tak by se mohlo zdát, že 70 let života je doba dostatečně dlouhá k zapomnění. Opak byl pravdou. Události válečných let byly tak silné, že se vryly lidem hluboko do paměti. Z jejich slov jsem cítila nejen hrdé vlastenectví, ale i pocity strachu, nenávisti a bezmoci. Ověřila jsem si také, že metoda vyprávění – oral history, není sama o sobě dostatečným pramenem k bádání.*“ (s. 86).

Předpokládaným cílem celé diplomové práce bylo, z pohledu a interpretace, jak z pohledu vedoucího práce, tak i autorky samé, co možná nejdůkladněji a nejpřehledněji zachytit průběh událostí a jejich rekonstrukci na základě vzpomínek lidí žijících v tzv. Protektorátu Čechy a Morava ve Vodňanech za druhé světové války (je ovšem možné, že sám název DP působí poněkud „složitě“, leč musí vystihovat podstatu celé DP!). Autorka byla vedena snahou včlenit jak události let 1938-1945, tak i události na samém konci druhé světové války ve Vodňanech a v okolních obcích a všechno poté řádně zařadit do kontextu průběhu válečných dějin, na jejichž pozadí se veškeré dění v regionu Vodňanska odehrávalo. Proto také autorka zařadila vyprávění pamětníků, aby se v DP nevytratil „lidský faktor“ a bylo přitom možno co nejlépe vykreslit atmosféru tehdejší mimořádně doby. Bohužel, na mnohem podrobnější a výstižnější vyhodnocení těchto zajímavých rozhovorů již nebylo dostatek času!

Přesto oceňuji počáteční zodpovědný přístup diplomantky v průběhu sepisování její práci. Ovšem při její konečné redakci se plně projevil, bohužel značně negativně, nedostatek času potřebného na zcela bezchybnou finální podobu celé práce, tedy na tzv. „vyčistání“ všech chyb, překlepů a jiných nedostatků. To se pak projevuje i tím, že v soupise literatury není

nakonec zařazena práce věnovaná problematice orální historie od Miroslava Vaňka a kol. z Centra orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR Praha. Je to tak, bohužel, svým způsobem i výrazem mého vstřícného přístupu (a pro mne jakou vedoucího DP do budoucna též i zcela nutným a nezbytným poučením o mých limitech!), který nakonec umožnil, i přes dílčí nedostatky jistým způsobem znehodnocující veškerou předchozí práci (často celkem dobře provedenou), rychlé vytištění a svázání a také v následném včasném termínu odevzdání celé práce.

Předložená DP Miroslavy Tlapové obsahuje **Prameny a literatura** (s. 88-92) – zde se autorka nakonec nevyvarovala chyb, když neuvedla a vynechala některé publikace (viz výše), v potřebném pořádku je **Seznam zkratk** (s. 93) a dále také **Seznam příloh** (s. 94-96), včetně mnoha obrazových černobílých a převážně barevných fotografií kvalitně reprodukováných a vhodně přibližujících a dokumentujících dobovou atmosféru. Právě pro celkový snaživý přístup a také pro nezpochybnitelné hodnoty pracně získané při práci u výpovědí pamětníků a pamětnic, přes některé formální dílčí nedostatky vzniklé přílišným spěchem při finalizaci DP, předloženou magisterskou práci - DP proto **doporučuji k obhajobě a hodnotím ji ještě stupněm velmi dobře.**

České Budějovice 12. května 2009

PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D.